

CZU 02(478)(092)(047.53)=135.1

PARASCOVIA ONCIU:
„M-AM GÂNDIT CĂ ÎNTR-UN PALAT AL
CĂRȚII SĂ FAC TOTUL CA LA CARTE...”

La „Transilvania” muncește.../ Venită de la Chiperceeni./ Cultura urbei străjuiește –/ Să devenim noi europeni.// Incontestabil că lectura/ O pune doar pe primul plan –/ Prin ea se face legătura/ Cu orice vrednic cetățean,// Prin ea copiii urcă trepte/ Și ni se par că-s mai frumoși./ Cinstesc tradiții și strămoși,/ Urmează sfaturi înțelepte.// În Templul Cărții, la Ciocana,/ La orice oră, 'n-orice zi,/ Româna-i floarea și icoana/ La sărbătorile de-aci,// Căci are-o bună slujitoare/ Ce-n mediu cald, prietenos/ Își toarce firul cel frumos/ Al unei vieți înălțătoare.

Valeriu RAȚĂ. *Își toarce firul cel frumos...*

Firul vieții Parascoviei Onciu a ajuns în vârful celor șapte culmi – șapte decenii, însemnând depășirea obstacolelor și consolidarea unui destin împlinit cu realizări frumoase în plan profesional și personal. Firul Ariadnei a pornit de la funcția de simplu bibliotecar la managerul nr. 1 al unei prestigioase biblioteci de carte românească din municipiul Chișinău.

Biblioteca „Transilvania” este prima bibliotecă de carte românească din Chișinău, care s-a deschis în 1991, de Ziua Independenței Republicii Moldova. Și iat-o acum, ajunsă în pragul vârstei lui Hristos. Dar nu numai instituția nominalizată, ci și managerul acesteia – Parascovia Onciu, interlocutoarea mea, s-a născut în luna august, sărbătorindu-și anul acesta o frumoasă aniversare.

Raia ROGAC: Activai, dragă Parascovia, atunci, în bibliotecă sau ai fost din start la timona „Transilvaniei”, când aceasta a fost fondată și inaugurată cu mult fast?

Parascovia ONCIU: Istoria Bibliotecii „Transilvania” mi se desfășoară în amintiri ca o adevărată legendă...

M-am angajat la Biblioteca Municipală din Chișinău, pe atunci i se spunea Biblioteca Centrală Orășenească „A. Jdanov”, pe data de 2 iunie 1980, la filiala nr. 23, mai întâi în calitate de bibliotecar, apoi ca șef de filială. Ulterior, am fost transferată în aceeași funcție la filiala nr. 19. Din motive financiare (salariu mai mare), mai bine de un an de zile (1985), am lucrat la Institutul de Proiectări de Stat, secția Informatică. Într-o bună zi, din discuțiile colegiale, am prins firul că în sectorul Ciocana se va deschide o bibliotecă după proiectul lor.

Locuiesc în sectorul Ciocana din anul 1984. Lucrul în bibliotecă este interesant, de aceea totdeauna mi-a plăcut. La institut nu m-am putut adapta și nu-mi era la inimă ceea ce făceam. N-am lăsat să-mi scape oportunitatea de a reveni la Biblioteca Centrală Orășenească „A. Jdanov”. Am rugat directorul de atunci să-mi permită angajarea mea în funcția de șef la această nouă bibliotecă nr. 32. Locația era nouă, spațioasă, luminoasă, cu geamuri mari. Mi-am propus să demarez un început bun, care să constituie baza bibliotecii. M-am gândit că așa precum mă voi strădui, așa va fi și nu voi avea dreptul să înaintez pretenții față de nimeni. Adică, într-un Palat al Cărții, să fac totul ca la carte.

Munca grea de organizare: montarea rafturilor, amenajarea spațiului, sistematizarea cărților (17 mii de unități), igienizarea încăperii, instalarea draperiilor la 27 de geamuri, angajarea personalului și alte lucrări necesare, a durat nu puțin timp. Deosebit de anevoioasă a fost cooptarea personalului. Salariile erau mici,

se impunea munca fizică, cunoașterea fondului de carte, așa că nu prea erau doritori de a se angaja. La început, am fost trei persoane. De Ziua Constructorului (12 august 1987), noua bibliotecă și-a deschis larg ușile într-o deservire a cititorilor, situată la parterul blocului pe adresa bd. Kutuzov nr. 7, astăzi bd. Mircea cel Bătrân. După inaugurare, doritori de a se angaja au fost destui. În zonă erau doar câteva case de locuit. Strada ce poartă numele scriitorului Petru Zadnipru era perpendiculară cu bulevardul menționat. Se circula doar pe o singură rută de troleibuz – nr. 16. Sectorul, adică raionul de cândva, se numea Dnerstrovskii. Și nu numai denumirea raionului – totul era rusificat. Rafturile de fier ale bibliotecii erau de culoare cenușie. Pe parcursul anilor, am schimbat rafturile de multe ori, am schimbat și culoarea lor. Lipsa de investiții nu ne-a permis să facem tot ce ne-am dorit din start, așa că schimbări s-au făcut doar cosmetice și doar o singură dată. Fostul pretor al sectorului Ciocana, Vasile Ursu, apoi funcționar la Primăria mun. Chișinău (2005), a intervenit cu un ajutor considerabil din partea Primăriei pentru reparația capitală a sediului Bibliotecii „Transilvania” și pentru mobilarea ei. Biblioteca e frumoasă și comodă pentru public. De lumină nu ne plângem – sunt 27 de geamuri cu mărimea de trei pe trei. De 37 de ani sunt managerul acestei instituții, funcționând, din 1991, cu alt statut.

Anii au trecut repede, construcția caselor de locuit era permisă în special în această parte a orașului Chișinău; s-a construit intens, astfel că după zece ani era de nerecunoscut sectorul. Tinerii alcătuiau 80% din populație. După destrămarea URSS, mișcarea de Renaștere Națională a luat amploare. În 1989, Biblioteca Centrală Orășenească „A. Jdanov” și-a schimbat statutul, devenind Biblioteca Municipală. S-au organizat alegeri pentru funcția de director general. A fost o alegere „bătăioasă”, dar am ales directorul pe care majoritatea l-a votat – Lidia Kulikovski. Începând cu această dată, s-au schimbat foarte multe în activitatea filialelor. Fondurile lor erau pline de literatură politică, care constituia 60% din numărul total de cărți. În limba așa-zisă moldovenească erau foarte puține cărți – doar câteva procente (0,9%).

Îndrăzneala, curajul doamnei L. Kulikovski a fost mare. Îmi amintesc că a fost la Odesa și de acolo a adus *Istoria literaturii române* de G. Călinescu cu caractere latine. Încă de la începutul mandatului, a fost prevăzătoare. În una din zilele de primăvară ale anului 1991, am fost invitată la biroul dumneaei să discutăm.

Venise o delegație din Cluj-Napoca: Ioan Pop (epigramist), Doina Popa (șef adjunct la Biblioteca Județeană Cluj „Octavian Goga”), Adriana Kiraly (șef achiziție de la aceeași instituție). Au vizitat biblioteca nr. 32. Am fost anunțată că va începe reparația cosmetică a sediului și atât. Nu a durat mult reparația. În luna iulie a venit o echipă de la Biblioteca Județeană Cluj „Octavian Goga”, însoțită de un tir de cărți în număr de zece mii. Interesantă a fost descărcarea lor. Sus în tir era un tânăr care ne dădea cărțile, l-am luat drept hamal. După descărcarea lor, el s-a prezentat: Alin Mișu Gherman – lector universitar, bibliotecar la Filiala Academiei de Științe a României din Cluj-Napoca, responsabil de fondul de carte rară. În cadrul parteneriatului, care durează până în prezent, am fost în vizită la Cluj-Napoca și am văzut ce comoară de carte rară e acolo. Suntem prieteni buni până acum.

R.R.: Și din Chișinău erau „hamali” intelectuali. Eu l-am recunoscut pe Constantin Vulpe, redactorul-șef de la Radio Moldova...

P.O.: Da, este și o fotografie. Bibliotecarele de la Cluj: Ioana Rotund, Mimi Cișman, Minerva Răchita, Doina Banu au selectat volumele după conținut, împreună le-am repartizat după clasificarea zecimală (noi aveam pe-atunci clasificarea universală). În data de 19 august 1991, când terminasem de aranjat cărțile, la Moscova s-a desfășurat puciul – tentativa loviturii de stat în fosta URSS. Colegele din Cluj au fost cuprinse de o mare panică, aveau teama că se va închide granița și nu vor mai putea reveni acasă. Una din ele chiar a și plecat imediat. Teamă lor nu era zădarnică. În acest context, aș aminti de soarta tatălui meu Mihail Onciu. El a fost căsătorit prima oară în Ardeal cu o localnică. Înainte de începerea celui de-Al Doilea Război Mondial, a venit acasă în Moldova cu soția ca să-și vadă tatăl, care era grav bolnav și nu au mai putut pleca. Tatăl a fost luat la război, iar soția, de mare necaz, s-a îmbolnăvit și a murit. După proclamarea Independenței, cu prima vizită în Ardeal, am încercat să-i găsesc rudele pentru a-i vizita mormântul; nu am reușit, căci aveam doar fotografia lor de nuntă, fără careva documente.

R.R.: Triste și dureroase amintiri... Reputata actriță Stela Popescu, tot din raionul Orhei, și-a revăzut tatăl la mult timp după terminarea războiului, care a distrus foarte multe familii de români de pe o parte și de alta a Prutului.

P.O.: Da... Pe 27 august 1991, a fost proclamată Independența Republicii Moldova. Pe 29 august 1991, la a treia zi după proclamare, cu mare fast a fost inaugurată prima bibliotecă de carte românească în Republica Moldova cu numele „Transilvania”. O delegație mare din județele Transilvaniei a fost prezentă la Chișinău, cărora li s-a alăturat ministrul Culturii Ion Ungureanu, prim-ministru Mircea Druc, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova Mihai Cimpoi și mulți alții. Multă Lume bună! Nu era picătură de loc în acea zi la Bibliotecă! Nu se pot transmite acele sentimente de neuitat din acea zi. Doar cei prezenți, care au savurat din plin farmecul sărbătorii, pot confirma acest lucru. S-a cântat, s-a dansat, s-a întins hora mare, s-a produs Unirea în cuget și simțire. Despre eveniment au scris multe ziare din România și Republica Moldova; la TVR Cluj și TVR Moldova s-a transmis nu numai în cadrul buletinelor de știri, dar și a emisiunilor tematice. Majoritatea materialelor sunt cuprinse în monografia *Biblioteca „Transilvania”: trei decenii de contribuție comunitară* și în cartea lui Teodor Tanco *Basarabia – numele tău e Maria* (care a cunoscut, până în prezent, trei ediții).

R.R.: Dar să vedem cum ai venit la munca de bibliotecar... A fost o pasiune și o mare dragoste față de lectură sau, poate, ai urmat sfatul unei persoane în domeniu? Nu este exclusă varianta că te-ai decis pentru că admiterea era mai ușoară la specializarea în biblioteconomie?

P.O.: În școala din satul Chiperceni, paionul Orhei, unde m-am născut la 8 august 1954, erau foarte mulți pedagogi buni; era, aș

spune, o școală-model cu pedagogi dedicați profesiei. Profesoara Domnica Petru Moraru (Șatravca) ne-a predat limba și literatura moldovenească (cum i se zicea pe-atunci) cu mare dragoste și răbdare. Am avut norocul să ne fie și diriginta clasei. Ne-a predat și orele de muzică, a condus și corul școlii unde am participat cu drag, am luat multe locuri premiante la concursurile raionale. Mi-a plăcut și îmi place muzica corală. M-am apropiat de compozitoarea Daria Radu grație acestei plăceri de a asculta muzica corală. Profesoara Domnica toate le făcea cu mare dragoste, având cunoștințe profunde în domeniu. De la ea am învățat gustul lecturii și curiozitatea de a cunoaște mai multe. Am dorit să fiu ca ea, să devin învățătoare (așa se spunea profesoarei când am învățat în școala sovietică).

În anul 1971, am înaintat cererea de susținere a examenelor de admitere la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (USM). Nu am trecut concursul și am revenit acasă cu tristețe. În primăvara lui 1972, am început să mă pregătesc pentru a susține repetat examenele. Am scris cererea la Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie a USM (frecvența redusă), gândindu-mă ca mai apoi să revin la staționar, la Filologie, în luna august. Era primul an când se separase Facultatea de Filologie de Facultatea de Biblioteconomie. Am susținut examenele la Biblioteconomie și am fost admisă. Tatăl meu mi-a zis: „Nu da vrabia din mână pe cea din par. Du-te și învață, dă bine sesiunea și te vor înscrie la frecvența de zi”. Dar, în curând, m-am căsătorit și așa am finalizat studiile la Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie (frecvența redusă). Vreau să spun că studiile la Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie nu erau atât de ușoare. Se predau obiectele de specialitate în limba rusă. E una să citești în limba rusă romane și alta – cărți de specialitate. La început, am activat în funcția de bibliotecar în satul Mălăești, raionul Grigoriopol; apoi – la Biblioteca Raională din Grigoriopol. În anul 1978, am revenit la Chișinău. Era foarte greu să te angajezi în oraș la serviciu, fără viză de reședință. Am fost nevoită să lucrez educatoare la grădinița de copii nr. 199.

În anul 1980, am perfectat documentele în casa unde locuiam cu mare greu. Trecuseră 27 de ani de când decedase bunica soțului meu (casa era pe numele ei). Eram total debusolată: oriunde mă adresam, mi se închideau ușile. Am mers la notar să-mi fac copia diplomei (de xerox nici pomină pe-atunci) și din discuții cu ea (o

tânăra ca mine), mărturisindu-i păsul, m-a îndrumat ce să fac. Așa am reușit să deținem documente pe proprietate, obținând viză de reședință în orașul Chișinău, care-ți oferea mai multe posibilități de angajare în câmpul muncii. Majoritatea celor de vârsta mea, venind din sat să caute un loc de muncă în oraș, cunosc această năpastă a tinereții noastre prin care am trecut. Mai sus am arătat cum mi-am început activitatea la filialele nr. 23 și nr. 19, ca în cele din urmă să ajung la nr. 32, care din 29 august 1991 a fost reorganizată în Biblioteca „Transilvania”.

Mi-a plăcut și îmi place mult această profesie. Pot să zic că e prima și ultima mea dragoste. Aș putea spune chiar – și prima mea casă. Vin cu dragoste la muncă și plec acasă, de cele mai multe ori, seara târziu. Îmi place mult comunicarea cu publicul, cu personalitățile care vin la bibliotecă, abordând în discuții noile apariții editoriale. Admir tinerii din licee, care sunt împătimiți de lectură. Aș vrea să remarc inaugurarea Cenaclului literar „Perpetuum”, în anul 1992, condus de scriitorul Leo Butnaru, care a adus la ședințe în sălile Bibliotecii mari personalități: scriitori, pictori, editori de pe ambele maluri ale Prutului. În 1993, am deschis Pinacoteca, care a îmbogățit Biblioteca cu lucrări ale unor pictori consacrați: Eleonora Romanescu, Ion Daghi, Vasile Cojocaru, Valentina Brâncoveanu, Gheorghe Oprea, Anatol Danilișin, Oleg Cojocaru, Aurel Bontea, A. Gherasimov, Mădălin Daniel Țibichi. Mai avem și multe schițe de Glebus Sainciuc, care era prezent la toate ședințele Cenaclului „Perpetuum”, de fiecare dată desenând portretele celor prezenți. Am trăit acele clipe foarte emoționant, interesant. Era o atmosferă unică, o deschidere totală a dialogului: cei prezenți comunicau liber, împărtășind cu dragoste reușitele, gândurile privind creația de viitor, ba chiar își împărtășeau și nereușitele, exprimându-și speranța că acestea aveau să treacă.

R.R.: Cine au fost părinții? Și-au dorit să aveți această profesie? Câte cărți în limba română aveți acasă? La mine, părinții păstrau cu sfințenie și citeau dintr-o carte de rugăciuni în grafie latină.

P.O.: Noi suntem cinci copii din a doua căsnicie a tatălui nostru Mihail și mama Maria (Chirița, numele ei de fată, născută la 20 septembrie 1917): trei frați și două surori. Diferența de vârstă între noi nu e mare. Tata, neavând copii din prima căsnicie, ne iubea foarte mult. (Mama nu și-a dorit mulți copii. Fiind dintr-o familie numeroasă, cunoștea greutățile acesteia.) Tata știa multe poezii,

proverbe, zicători, fabule, frământări de limbă, învățându-ne și pe noi. Mama a învățat la Școala Normală de Fete din Chișinău, dar din motive financiare nu a terminat-o. Având ambii patru clase la români, ei au dorit ca noi să avem altă soartă și studii superioare. Pe primul plan era școala și obligația de a învăța bine pentru ca ulterior să obținem o profesie bună. Copiii vecinilor erau puși la muncă în gospodărie, noi însă eram scutiți de multe din aceste lucrări, trebuia să ne facem mai întâi lecțiile și apoi celelalte. Vara munceam și noi la câmp, deoarece era vacanța mare. Îmi amintesc cum tata mergea la sfârșit de luna august la școală și se întorcea cu sacul plin de manuale. Manualele se cumpărau pe atunci. Noi nu preferam să folosim manualele unul de la celălalt. Ni se cumpărau la fiecare seturi de manuale noi. Era o risipă pentru bugetul familiei, dar părinții ne iubeau mult și ne intrau în voie la acest capitol.

Cărți am avut în casă doar din domeniul religiei, părinții erau credincioși. Dimineața și seara își făceau rugăciunile, ne învățau și pe noi. La școală, aceste cărți erau interzise. Mergeau duminicile la biserică. Sărbătorile religioase erau respectate cu sfințenie și strictețe. Bunelul Elisei și bunica Alexandra de pe linia paternă au vândut tot și au plecat la muntele Atos la mănăstiri: ea – de femei și el – de bărbați. Tata era mic și a fost luat cu ei. A trăit un timp în mănăstire. Acest subiect nu s-a discutat cu noi, copiii. Sora Larisa a avut de pățimit, ea fiind cea mai mare în familie. A învățat foarte bine la școală, dar comsomolistă, pionieră, octombristă nu a fost, nu i-au permis părinții. Dorea să fie profesoară de limba franceză. Concursul era foarte mare, mulți ani a încercat; dar când se analiza dosarul ei, îl dădeau într-o parte, motivul fiind că nu era

comsomolistă. Așa și nu și-a realizat dorința, a devenit soră medicală. După acest caz părinții ne-au permis, la ceilalți patru, să devenim comsomoliști. Tata a fost mulți ani abonat la ziarul *Scânteia* din România, îl primea prin poștă; radioul era permanent deschis la posturi românești. Pentru studiile noastre tata era gata la orice. Frații Elisei și Nicolai au studiat acordeonul, Pavel – vioara, Larisa – pianul (șase ani), dar fiindcă raionul Chiperceni s-a desființat și școala muzicală s-a transferat la Orhei, ei nu au mai finalizat studiile muzicale. În sat am avut două biblioteci: biblioteca școlară și cea satească. Eram înscrisă la ambele și le frecventam des.

R.R.: În școala din satul natal, cine v-a stimulat Dragostea față de Carte, de literatură, căci fără aceasta nu poate concepută profesia de bibliotecar... Ați amintit mai sus de profesoara de limba și literatura română, au mai fost și alții, cred.

P.O.: După cum am relatat la început, dragostea față de lectură mi-a fost stimulată de doamna Domnica Moraru, profesoara de limba și literatura română, de alți bunii profesori, pe care am avut norocul să-i am în viața mea, dar și de bibliotecarele noastre. Fiind copii, ne plăcea să ne jucăm „de-a învățătoarele”, chiar și „de-a bibliotecarele”. Un regret am că în tinerețe nu am avut posibilitatea să cunosc literatura română, dar am recuperat citind cărțile scriitorilor interziși atunci, pe care le deține astăzi Biblioteca „Transilvania”, fiind în special din donațiile Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj.

R.R.: De multe ori se spune că nimic nu este întâmplător. Fondarea Bibliotecii „Transilvania” este un exemplu în acest sens. Întâlnirea la timpul și momentul potrivit a directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” Lidia Kulikovski cu Alexe Mare, apoi cu Traian Brad, a fost binecuvântată de Sus, iar pentru Parascovia Onciu a fost decisivă întâlnirea cu doamna Lidia Kulikovski.

P.O.: Da, nimic nu e întâmplător. Soarta mi-a dăruit fericirea de a fi directoare la prima bibliotecă de carte românească din Basarabia după cel de-al Doilea Război Mondial. Un lucru regretabil a fost că tatăl meu, Mihail Onciu (20.05.1909 – 27.03.1990), avea 81 de ani neîmpliniți, când a plecat la cele veșnice, într-o zi semnificativă pentru istoria Basarabiei – 27 martie – Marea Unire cu Țara. Puțin nu i-a ajuns, să mai fi trăit doar un an, ca să mă vadă în această funcție, la Biblioteca „Transilvania”, și să mergem în Ardeal la casa lui, pe care a construit-o acolo și nu a mai avut

posibilitatea s-o vadă. După cum am menționat mai sus, motivul a fost imposibilitatea de a pleca în România. Soția lui, ardeleanca Anica, nu a mai putut nici ea să plece în România. Tata a fost luat la război de ruși, ea a rămas să-l aștepte, dar după sfârșitul războiului, când a revenit la Chiperceni, rănit la picior, la marginea satului a aflat de la săteanca Paraschiva că Anica a decedat și a fost înhumată la cimitirul din sat. A stat până dimineața în câmp, la marginea satului. Doar dimineața s-a coborât din dealul satului spre casa părintească.

La deschiderea Bibliotecii „Transilvania”, prima instituție de carte românească, o contribuție aparte îi revine lui Alexei Mare, fiul lui Gheorghe Mare, deputat în Sfatul Țării, avocat de profesie, care venise la Chișinău cu o misiune importantă. Stătea în fața Primăriei și aștepta audiență la primarul Nicolae Costin. Doamna Lidia Kulikovski și ea aștepta. Aflându-i scopul vizitei, l-a invitat la sediul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. El avea aduse cărți (adunate de la transilvăneni și de Societatea Culturală „Pro Basarabia și Bucovina”, care erau depozitate într-un subsol) și avea nevoie de un sediu pentru ele. A acceptat propunerea doamnei Kulikovski de a deschide o bibliotecă în sectorul Ciocana și a devenit un prieten bun al „Transilvaniei” pe tot parcursul anilor. În fiecare zi de 31 august venea la Chișinău și sărbătoream Ziua Limbii Române și ziua ctitorului Traian Brad. Basorelieful lui Alexei Mare se află pe fațada blocului Mircea cel Bătrân nr. 7, iar bustul lui Traian Brad – în holul Bibliotecii. Ambele lucrări au fost realizate de sculptorul Valerian Doicov.

R.R.: Îmi amintesc că ziua de naștere Traian Brad o sărbătoream la 31 august în cadrul Zilelor Bibliotecii „Transilvania”, de la care nu a lipsit niciodată. Dar și amfitrioana instituției s-a născut tot în august... O coincidență fericită.

P.O.: O contribuție considerabilă la reorganizarea și constituirea Bibliotecii „Transilvania” îi revine regretatului director al Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga” – Traian Brad, om de o mare cultură și aleasă sensibilitate. A acordat tot sprijinul material și moral instituției noastre tutelare, care cu demnitate poartă acest nume sacru. Rodul muncii acestei distinse personalități care, prematur, a trecut în eternitate, este mare. A lăsat o amintire frumoasă în inimile noastre. A adunat cărți din diferite surse, a completat fondul de carte în zece ani, ajungând la 42.818 de volume. Nu a fost o doleanță a directorului Bibliotecii Județene Cluj „Octavian

Goga” Traian Brad să-și sărbătorească ziua de naștere la Chișinău. Pur și simplu, ea coincidea cu Zilele Bibliotecii „Transilvania”, care a fost inaugurată la 29 august. Pregătea foarte minuțios fiecare ediție, când venea la Chișinău în fiecare vară cu dragostea pentru cultură, frăție și prietenie, fiind mereu alături de noi. Am notițele lui, de unde se vede cu câtă străduință pregătea această mare sărbătoare a instituției noastre. Nu dovedea să plece și deja își planifica ce va organiza la următoarea ediție în vară. Sărbătoarea noastră coincidea cu altele importante: prima sărbătoare națională – „Limba Noastră cea Română”, o zi sfântă, plină de evenimente, precum și Salonul Național de Carte, organizat de Biblioteca Națională, secundate de multe lansări de carte și întâlniri cu personalități marcante din Moldova și România. El era acela care aducea grupuri de scriitori clujeni, editori, foști basarabeni, care nu călcase cu piciorul în patria natală de mulți-mulți ani. Erau sentimente înălțătoare! Programul Zilelor Bibliotecii „Transilvania” era alcătuit cu mult timp înainte. Invitații din România, care veneau la Sărbătoarea „Limba Noastră cea Română” în Republica Moldova, onorau cu prezența și Biblioteca „Transilvania”, unde se intonau cele mai frumoase cântece ale melosului românesc. La biblioteca noastră au cântat Mariana-Emilia Morcan (vocalistă la Filarmonica din Cluj-Napoca), Nicolae Opruț (solist instrumentist la Casa de Cultură Zlatna, județul Alba), Grigore Leșe și Voichița Leșe, Maria Marcu (interpretă de muzică populară de la Filarmonica din Cluj-Napoca), Mia Dan (Maria Medan, artistă) și mulți-mulți alții.

O surpriză mare la sărbătorirea a două decenii de activitate a Bibliotecii a constituit-o prezența corului „Voci Transilvănene” (dirijor și conducător – Adrian Corojan). A fost o evoluare fenomenală: tot ansamblul a intrat cu tricolorul, fără ca să știm că vor veni (erau invitații Primăriei). Aflând de aniversarea noastră, au găsit timp să vină să ne felicite. Cei prezenți în sălile Bibliotecii au fost surprinși, emoționați de frumusețea interpretării cântecelor corale. Cu adevărat, a fost o feerie. De la noi, din Moldova, am avut invitați la omagieri artiștii Maria Iliuț, Maria Mocanu, Mihai Ciobanu, Daria Radu, Ioan Paulencu, Veta Ghimpu-Munteanu și mulți alți interpreți, cărora le sunt recunoscătoare. Nu a refuzat nimeni când le-am solicitat participarea la Zilele Bibliotecii „Transilvania”. Zece ani de ctitorie a lui Traian Brad au fost plini de evenimente frumoase. Era omul care aduna în jurul lui mari

personalități, știa să lege prietenii și să le împartă cu propria experiență.

Hronicul Zilelor Bibliotecii „Transilvania” este destul de consistent. Neapărat în fiecare an se inaugura ceva nou: 29 august 1991 – Inaugurarea Bibliotecii; 1992 – Inaugurarea Salonului muzical cu participarea regretatului Gleb Ciaicovschi-Mereșanu (muzicolog) și Iustinia Scarlat; 1993 – Inaugurarea Secției de carte religioasă; 1994 – Inaugurarea Pinacotecii; 1995 – deschiderea Salonului de toamnă al cărții transilvănene și tot așa mai departe. Nelipsite erau lansările de carte ale scriitorilor de pe ambele maluri ale Prutului, expozițiile de pictură. Un rol aparte l-a avut Simpozionul științific „Basarabia – Transilvania: repere culturale”, care s-a desfășurat în perioada 1991-2001. În cadrul acestui simpozion, istorici, scriitori, ziariști, editori prezentau comunicări istorice interesante, documente unicat importante, având în prim-plan nume notorii care au dezvoltat și îmbogățit cultura și limba română.

A fost o coincidență că avem zile de naștere în august: directorul Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga” Traian Brad și directoarea Bibliotecii „Transilvania”, subsemnata – ambii suntem născuți în luna august, dar în zodii diferite. Eu sunt din zodia Leului, iar Traian Brad – din zodia Fecioarei. El cu adevărat a fost perfect în toate, solicitând perfecțiune și celor din jurul său.

R.R.: Aniversările, dar mai ales jubileele, sunt un prilej de sărbătoare și un bilanț. Aș vrea și câteva exemple concrete în acest sens.

P.O.: Nu sunt adepta sărbătoririi cu fast a zilei de naștere. Sunt într-o stare de tristețe că se mai duce încă un an... Și totuși... la cei 70 de ani mă simt împlinită, am o familie sănătoasă: Victor e un soț bun, iubitor; de asemenea, feciorul Vladimir Onciu și noră bună am – Anișoara, cuplu care mi-au dăruit un nepot Mihai și o nepoțică Emilia. Ambii mă respectă și mă iubesc. Sunt fericită că toți frații și sora sunt sănătoși. Ne vedem mai rar, pentru că nu locuim toți în orașul Chișinău, dar avem de 33 de ani o tradiție ca la Paștele Blajinilor să ne întâlnim la cimitirul din Chiperceni pentru a cinsti memoria părinților noștri Mihail și Maria. Am plăcerea și norocul de a mă afla de 33 de ani la conducerea Bibliotecii „Transilvania”, care a devenit parte integrantă a destinului meu. Munca pe care o desfășor îmi este interesantă: întâlniri cu multe personalități marcante, lansări și prezentări de carte, Zilele Bibliotecii „Transilvania”, Salonul de Carte a editurilor

transilvănene, Programul „Chișinăul citește”, „Bătălia Cărților”, „Provocarea verii”, dar și simpozioane, mese rotunde, dezbateri, comunicări cu ocazia diferitor întruniri profesionale. Cărțile sunt prietenii devotați care nu te trădează niciodată.

R.R.: Un conducător modest, de regulă, nu-și asumă toate performanțele, le datorează în egală măsură și echipei. Cum se practică în cadrul Bibliotecii „Transilvania”?

P.O.: Munca în Biblioteca „Transilvania” a fost organizată din start în echipă. Am avut și am noroc de oameni competenți, harnici, cu dragoste pentru profesia de bibliotecar. Lucrătorii din domeniul culturii nu prea sunt remunerați, dar colectivul s-a menținut pe parcursul multor ani până în prezent cu salariile modeste: Aliona Guivan e de la deschiderea Bibliotecii din anul 1987; Ludmila Capița – din 1992; Tatiana Donțu, Stela Russu, Mila Șeremet – la fel, au ani buni de muncă. Dar și cei care au venit pe parcurs s-au adaptat repede, constituind o echipă consolidată. Toate bibliotecarele muncesc cot la cot întru organizarea activităților culturale, promovarea documentelor informaționale, crearea noilor servicii utile publicului. Preocuparea numărul unu este crearea condițiilor cât mai comode pentru public. Regretul meu cel mare este că nu prea vor tinerii să se încadreze în calitate de bibliotecari.

Performanțele echipei sunt evidente, dovadă că avem multe locuri premiante și diplome. La compartimentul cercetării științifice suntem lideri. Ne putem mândri cu 30 de publicații elaborate de colaboratorii bibliotecii: monografii, biobibliografii, bibliografii tematice, revista bibliotecii. Aș menționa lucrările omagiale ale Bibliotecii „Transilvania”: *Hronicul Zilelor Bibliotecii „Transilvania”, Cronica devenirii noastre. Un CV al Bibliotecii „Transilvania”, Filiala „Transilvania”: portret din cuvinte*. O lucrare consistentă de totalizare, la care s-a muncit mult este monografia *Biblioteca „Transilvania”: trei decenii de contribuție comunitară*, apărută la aniversarea de trei decenii ai Bibliotecii. Patru bibliotecari din echipa noastră au pregătit și editat în Colecția „Profesional” patru volume: Ludmila Capița – „*Transilvania*”, *trepte ale împlinirii sufletești*; Mila Șeremet – *Utilizatorul, factorul nostru dinamic*; Tatiana Donțu – *Pledoarie pentru lectură*; Parascovia Onciu – „*Transilvania*”, *Biblioteca din inima mea*.

Pe parcursul anilor, rezultatul muncii noastre a fost apreciat la Concursul Național al Asociației Bibliotecarilor din Republica

Moldova (ABRM) cu premii și diplome la diferite nominalizări. Lucrările următoare au fost remarcate astfel:

- *Biblioteca „Transilvania”: trei decenii de contribuție comunitară* : Monografie / L. Kulikovski, P. Onciu, L. Capița. Chișinău, 2021. – 522 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științe ale comunicării ale anului 2021”, „Secțiunea: Biblioteconomie și Științe ale Informării” – Premiul Mare;
- *Ianoș Țurcanu. Viața mea e doar iubire* : Monografie bibliografică / alcăt. L. Capița. Chișinău, 2021. – 248 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științe ale comunicării ale anului 2021”, „Secțiunea: Lucrări bibliografice” – Premiul Mare;
- *Timpul l-a scos în cale: Constantin Tănase* : Biobibliografie / alcăt. L. Capița ; coord. : L. Kulikovski ; contribuții : P. Onciu, red. bibliogr. : C. Tricolici. Chișinău, 2015. – 330 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, „Secțiunea: Lucrări bibliografice” – Premiul II;
- *Un om al faptelor Vasile Șoimaru* : Bibliografie / alcăt. L. Capița ; ed. îngr. de L. Kulikovski ; contribuții : P. Onciu, T. Donțu, M. Staver. Chișinău, 2011. – 328 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, „Secțiunea: Lucrări bibliografice”. – Premiul I;
- *Cronica devenirii noastre. Un CV al Bibliotecii „Transilvania” (1991-2010)* / alcăt. : P. Onciu, L. Capița. Chișinău, 2011. – 40 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, Secțiunea „Biblioteconomie” – Premiul II;
- *Ion Proca* : Bibliografie / alcăt. L. Capița ; ed. îngr. de L. Kulikovski. Chișinău: Grafema Libris, 2008. – 192 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, ediția a XVIII-a, „Secțiunea: Lucrări bibliografice”. – Premiul III;
- *Filiala „Transilvania”: portret din cuvinte* / ed. îngr. de L. Kulikovski ; echipa : P. Onciu, L. Capița, T. Donțu. – Chișinău: Grafema Libris, 2011. – 147 p.: Concursul Național „Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, „Secțiunea „Biblioteconomie”. – Premiul II.

R.R.: Nu aş vrea să treci cu vederea personalitățile notorii care au făcut cinste acestei instituții performante.

P.O.: Ne-ar lua mult spațiu pentru a-i enumera pe toți, dar cu siguranță spun: deschiderea Bibliotecii „Transilvania” a fost un miracol în acel an 1991, în data de 29 august, la a treia zi de la proclamarea Independenței Republicii Moldova. Sute de chișinău-ieni, personalități marcante de pe ambele maluri ale Prutului, s-au grăbit să-i calce pragul în zi de mare sărbătoare! În monografia *Biblioteca „Transilvania”: trei decenii de contribuție comunitară*, la pp. 454-474, sunt enumerate prezențele personalităților marcan- te, care au colaborat cu Biblioteca „Transilvania” în perioada ani- lor 1991-2020: sunt 256 de personalități din România și 300 din Moldova (total – 556). Cartea de vizită a Bibliotecii este oglinda retrovizoare a dedicațiilor multor oameni de vază: scriitori, artiști, plasticieni, istorici, profesori.

R.R.: Succint, se cuvine să ne amintim despre relațiile cu par- tenerii locali, dar și cei de la Biblioteca „Octavian Goga” de la Cluj.

P.O.: A avea o prietenie e ceva sfânt! Așa cum am menționat mai sus, Dumnezeu ne-a fericit cu darul Său divin de a avea un ctitor deosebit: Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj- Napoca, condusă de neuitatul Traian Brad. La început, ne-au fost alături bibliotecarii de la Biblioteca Județeană „Petru Dulfu” din Baia Mare, Biblioteca Județeană „Mureș” din Târgu Mureș, Biblioteca Județeană din Alba Iulia, Biblioteca Județeană din Bistrița-Năsăud, Biblioteca din orașul Reghin etc. Pe parcursul anilor, aceste biblioteci județene au contribuit la deschiderea al- tor biblioteci de carte românească la Chișinău: filialele „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Târgu Mureș”, „Alba Iulia”, „Târgoviște”, „Ștefan cel Mare”, „Liviu Rebreanu” ș.a. Sistematic, am avut invitații la ac- tivitățile lor, vizite de documentare prin bibliotecile din județele Transilvaniei. Am învățat unii de la alții noi forme de activitate. În acest context, de mulți ani practicăm *duplexul profesional* cu participarea bibliotecarilor din Moldova și România.

Un mare ajutor am avut din partea autorităților publice locale din sectorul Ciocana – pretura ne-a susținut totdeauna, în special la Zilele Bibliotecii „Transilvania”. În colaborare organizăm activi- tăți culturale cu diferite ocazii, sărbători ale anului. Ne-a fost me- reu alături academicianul Mihai Cimpoi. Scriitorul Leo Butnaru a contribuit la organizarea pe parcursul a multor ani a Cenaclului

„Perpetuum”, iar regretatul dr. Tudor Colac – a Căminului „Rapsozii Ciocanei”. Toți trei fiind și locatari ai Ciocanei. Direcția Culturală a Primăriei municipiului Chișinău a fost și este un bun sprijin pentru bibliotecă. Nu în ultimul rând, cel mai mare ajutor îl avem din partea instituției-mamă – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, din componență căreia facem parte. Fără de toți acești parteneri noi nu am fi ceea ce suntem astăzi: o bibliotecă prestigioasă, performantă, cu ușile larg deschise întregii comunități.

R.R.: Ce visuri își mai dorește să vadă împlinite managerul Bibliotecii „Transilvania”?

P.O.: Aș dori și în continuare un frumos destin Bibliotecii „Transilvania” cu prieteni adevărați ai lecturii, cu personal calificat, cu mulți utilizatori; prosperă, dotată cu tehnică performantă, cu achiziții bune, interesante, pe care le așteaptă publicul. Vreau să spun că, în timp, am devenit un centru cultural multifuncțional și asta doresc să rămânem în continuare.

R.R.: Iată că am conturat un minunat portret verbal al protagonistei la ceas aniversar, pe care îl vom completa cu unele aprecieri din partea unor personalități de valoare:

Tudor COLAC, dr. în etnologie: „Aici, la Ciocana, pe bulevardul Mircea cel Bătrân nr. 7, sunt acasă, iar acasă este sinonim cu Parascovia Onciu, amfitrionul acestui locaș – cuib de înțelepciune”.

Academicianul Mihai CIMPOI: „Parascovia Onciu este o doamnă distinsă, având vocație și chemare de bibliotecară și o fermitate de caracter împrumutată de la ardeleni. Ea ne-a adus în bibliotecă cărți și cântece din Ardeal”.

Pictorița Eleonora ROMANESCU: „La evenimentele ce au loc la Biblioteca «Transilvania» caut să particip numaidecât, pentru că aici mă simt în apele mele. Întotdeauna domină o atmosferă de suflet, multă căldură și, principalul, este prezent un mediu înalt spiritual. Prezența scriitorilor, desfășurarea sistematică a expozițiilor de artă plastică, constituie un înalt act de cultură, binevenit pentru tineretul studios, în special. Toate acestea se realizează prin efortul mult stimatei doamne directoare a instituției – Parascovia Onciu – o gazdă foarte primitoare, generoasă și plină de căldură sufletească și omenie”.